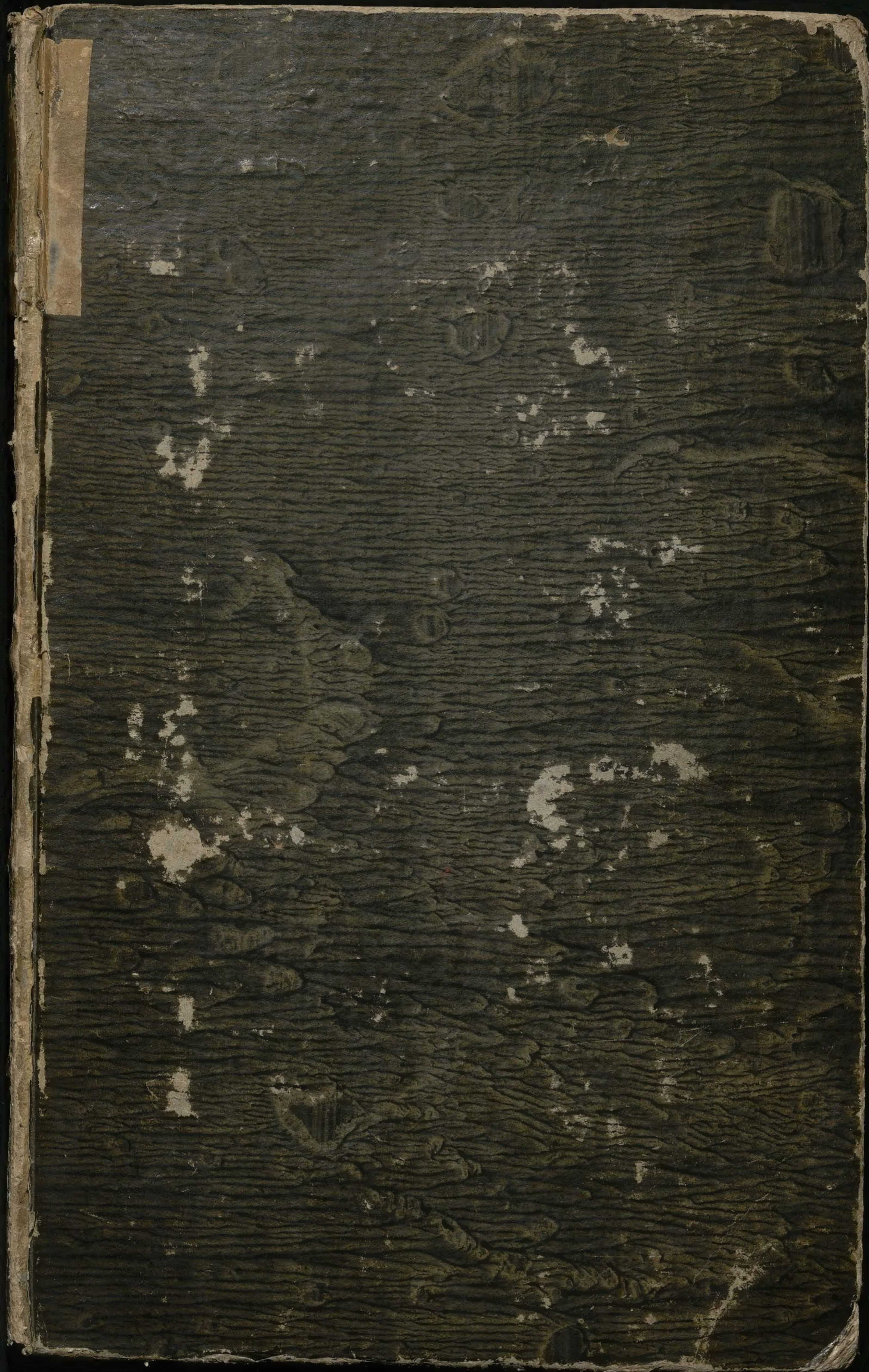

V
B J
C
8957

MOWA
JASNIE WIELMOZNEGO
ADAMA
RZYSZCZEWSKIEGO,
KASZTELANA LUBACZEWSKIEGO,

Przy uczynieniu Relacyi o Examinie Kommissyi Skarbu Koronnego, na Sessyi Seymowey Dnia 26. Października 1786. Roku

MIANA.

NAYIASNIEYSZY KROLU
PANIE NASZ MIŁOSCIWY.

PROŻEN w zasługi, w doświadczeniu niedoświeczony, ubogi w tę wziętość, ktoraby Mnie Powszechności zalecać zdołała, stawam przed Tronem W. Mci z tym umysłem, i sercem, z iakiemi obowiązanemu wdzięcznością, przed Dobroczynnym stawać należy Krolem.

Tak los chciał, tak się W. K. Mci zdało, byś mnie na zawakowanym po Oycu moim, dobrotliwie umieścił stopniu, a tym samym podnieść, podźwignąć, i na lepszy widok wyprowadzić raczył.

Niewątpię, Miłościwy Panie, iż W. K. Mość w każdym szczodroty swoiey czynie, zwykłe wspaniałym Monarchom znayduiesz ukontentowanie; lecz w tym, ktory na mnie wylewasz, darze, wyższą nad inne uczuwasz pewnie roskosz, gdy i niezasłużonemu czynisz dobrze.

Niosę więc do Tronu W. K. Mci nayglębsze za tę Łaskę Jego dziękczynienie, więcey nierownie obowiązkow Sercem obeymuiąc, niż nieudolne wyrazić mogą Usta.

Nie w prożnych tedy oświadczeniach, nie w czczych słowach, (ktore słabym tylko uczucia bywaią tłumaczem) ale w postępkach moich i sprawach, badać, i widzieć zawsze W. K. Mość będziesz, wierność naytkliwszą bez obłudy, powolność na W. K. Mci rozkazy, bez odmowy: szczerą i skwapliwą do usług Oyczyzny ochotę, bez naymnieyszey uczucia w nich przykrości: włożone na mnie każdey posługi sprawowanie, bez zyskow prywatnych chciwości, bez podley szukania korzyści. W zaręczenie czego niech mi się godzi, dobroczynną W. K. Mci ucałować Rękę.

NAYIASNIEYSZY KROLU, P. NASZ MIŁOSCIWY,

PRZESWIETNE ZGROMADZONE STANY.

Nieść z ochotą na ofiarę ogolności część szczegolnego Dobra, czynić udział z własności na pomnożenie publicznego Funduszu, iest przymiotem Obywatela, w szczęściu Powszechności własną zakładaiącego pomyślność.

Dać baczność na to, co każdy do Skarbu Publicznego wnosi, wglądać w Przychody i Wydatki onego, bronić, by to, co się z uymą prywatnych dla powszechności składa, nie było strwonionym, iest powinnością każdego, w skład Publicznych wchodzącego Obrad, iest mowię obowiązkiem rządnego Obywatela.

Tęć to uroczystą, bo wyborem Stanow na Delegowanych włożoną, bo Swiętością przysięgi przez Nich zaręczoną powinność, na pilnym Delegacya Nasza, do Examinu Prześwietney Kommissyi Skarbu Kor. wyznaczona, miała baczeniu.

Każdy z Nas Miłościwy Panie, wzierał troskliwie w skład Administracyi Funduszu Skarbowego. Każdy wchodząc w rozbior czynności Przeświet: Kommissyi, starał się poznawać źrzodła przychodow Kraiowych, a przyczyny i dowody Wydatkow, roztrząsał ściśle, i zgłębił — Każdy w reście gorliwością swoią o powszechności Maiątek, zdawał się innych, rownież o to gorliwych, chcieć w dostrzeganiu wszystkiego przeyść, i przewyższyć.

Wglądaliśmy tedy nayprzod w dochody Skarbu Koronnego. — Widzieliśmy tam, iak Prześwietna Kommissya w porządnych swych rachunkach wszystkie gatunki Koronnych wyiaśnia Percept, iak one dokładnie utrzymuie, iak opatrznie onym zaradza.

Pomnożona, iuż z prowenyencyi Tabaczney, iuż z Loteryi, i innych Artykułow, do Sześciukroć kilkudziesiąt Tysięcy w dwoch leciech Intrata, o starownym Przeświet: Kommissyi gospodarstwie Nas przeświadczyła.

Wydatki też Skarbu, obok Przychodow Tabellą Nam podane, rownie usprawiedliwionemi przez Kommissyą zostały. — Każdy z nich lub na wyraźnym Prawie, lub na Rezolucyach, bądź Przeświet: Rady, bądź sameyże Kommissyi, gruntuie się i zasadza.

Tak: Wypłaciła Kommissya Skarbu Kor. między Seymem, a Seymem, z Remanentu i Superat, za Rezolucyami Rady, częścią na Koszary w Kamieńcu Podolskim, częścią na nieochybne przy Transportach Więźniow koszta, nayznaczniey zaś na ulepszenie Etatu Woyskowego Złł. Poll. 2,664,452, denarow 15. a to nad Summę Prawem 1776. Roku na Woysko wyznaczoną. — Rada bowiem Konstytucyą 1780. była mocną na pomnożenie, i lepszość Woyska Remanentem rozrządzać, a Kommissya dopełniać zaleceń Rady na Prawie funduiących się, była obowiązaną.

Lecz niedość na tym, iż Przeświet: Kommissya Skarbu Kor. expensa swoie prawidłami Ustaw Kraiowych mierzyła, starała się Ona ieszcze skrzętnym Gospodarstwem umnieyszać te nawet, na ktore Prawo pewną co rocznie zakreśliło Summę. — Łatwo to, Prześwietne Stany widzieć będziecie w Tabelli,

pod Artykułem na Expensa Prawne, Konflagraty, Allewiacye, gdzie (procz nawet wymurowaney tu w Warszawie z Funduszu tego, tak porządney Komory Celney) około Sta Tysięcy Zł.P. Skarbowi oszczędziło się.

Nad to zaspokoiła iuż Prześwietna Kommissya Skarbu Kor. z Funduszu na umorzenie długow Rzeczy-Pospolitey ustanowionego wszystkie te długi, ktore przez Kommissyą, niegdy Likwidacyiną, w pierwszey umieszczone zostały Klassie.

A po wydatkach nakoniec nieuchronnych, Prawem, Rezolucyami, kwitami wspartych, po wypłaconey przy tym na budowlą Koszar w Warszawie Summie 244,713. Zł. Poll: zostawia do obrachunku przyszło Seymowego, nayprzod w gotowiznie Summę Zł. Poll. 1,717,775. gro: 12. den: 4. ½ (Daley na Retentach wszelkich 187,888. Zł. gro: 13. ¼.) Naostatek w skupionych do Magazynu Zbożach, celem zapobieżenia zagrożonemu głodowi 255,692. Zł: gro: 12. to iest ogolney Summy 2,161,356. Zł: gro: 7. den: 5. Remanentem podaie.

Wszakże wyliczać wszystkie Kommissyi Skarbu Kor: Sprawy; uwielbiać cnotę, gorliwość, wierność Mężow, Magistraturę tę w dwuletnim ciągu sprawuiących, byłoby to czas dla Obrad publicznych, dość iuż uszczuplony, do reszty wyciężać i trwonić.

Wyiaśni Wam wszystko, Prześwietne Zgromadzone Stany. Protokuł Delegacyi Naszey, pracowitym staraniem, doskonałego Męża J.W. Kaliskiego ułożony. Wyszczegolni On wszystkie tak Rachunkowe, iak Ekonomiczne, i Sądownicze Przeświet: Kommissyi czynności. — Dowiedzie w reszcie, iż Prześw: Kommissya Skarbu Kor: w pilnym dozieraniu Funduszu publicznego, w dochodzeniu zawiedzionych onego własności, w starownym Dochodow Kor: pomnażaniu, w umiarkowanym nieodbitych, a z Prawem zgodnych wydatkow mierzeniu, w niestronnym na reszcie, Sądowniczych swoich Wyrokow wydawaniu; okazała się zamiarom powołania swoiego odpowiadaiącą. okazała się gospodarną, sprawiedliwą i rządną.

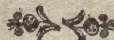
Lecz oddaiąc chwalebnemi czyny, zapracowaną Przeświet: Kommissyi Skarbu Kor. sprawiedliwość, nie mogę pokryć milczeniem, znakomitey *in Publico* wysługi J.W. Kossowskiego Podskar: Nad: Kor: Męża nad dwudziestoletnim stopnia swego sprawowaniem, Kraiowi zaleconego, Obywatela dobrego, czynnego, i światłego Ministra. — Jeżeli cnota, zdatność, zasługa, ku Maiestatowi wierność, ku Rzeczy-Pospolitey gorliwość, w Sprawach publicznych znaiomość, i zręczność w strzeżeniu Powszechności maiątku, nieskazitelność i wiara, mogą mieć dość ważne z siebie Prawo do Sprawiedliwości i względu publicznego, toć wątpieć nienależy, że Minister ten rownie sprawuiąc z Litewskim powinności, za łaskawym W.K.Mci, i Przeświet: Stanow do tego skłonieniem się, co do Pensyi także zostanie porownanym.

Wola zaś ieszcze do Powszechności całey, tak za tym Ministrem, iak i za J.W. Małachowskim Referendarzem Kor: owa Traktatow Swiętość, wolność dla każdego dwukraiowego Obywatela w sprawowaniu Urzędow zaręcza.

iąca, kiedy smutnym przykładem Mężowie Ci, to iest J. W. Podskarbi Nadwor: Kor: za dopełnioną przez siebie, przykładną w sądzeniu powinność. — J.W. zaś Referendarz Kor: za Brata swego J.W. Woiewodę Mazowieckiego, rownie w teyże Magistraturze z chwałą i sprawiedliwością, Urząd swoy sprawuiącego w Possesyach swych pod Zabor Pruski podpadłych, od Zwierzchności tameyszey zostaią uciśnionemi. — Mowić więc do Was za temi Mężami, Prześwietne Stany, iest mowić za słusznością, iest oddawać sprawiedliwość zasłudze, hołd Cnocie.

Krolu! czuie z wdzięcznością Narod, iż rządnieysza Onego postać, Twoiego panowania, iest czynem. — Zna, iż staraniem Twoim, to, co z dawney porządku wyszło kolei, w nowe uiętym zostawa karby. — Widzi z pełnym radości zaufaniem, iak Skarb bogatszym, Żołnierz szykownieyszym, wychowanie młodzi doskonalszym, Nauki kwitnące, sprawiedliwość urządzona, Miasta z gruzow i zwalisk swych dzwignione. — Mimo zawiść losow, mimo ogromne nieraz zawady, takowe staraſz się wyprowadzać dla Kraiu użytki, iakowych Stan zgromadzonych dozwala nieszczęść. — Szkodliwe odwracać, sprzeczne iednoczyć, wątpliwe naprowadzać, uprzedzone oświecać, rozrożnione i niezgodne koić, łagodzić, i w iedno sprzęgać zdania, iest, i było zawsze szczegolnieyszym W.K. Mci trudow i prac zamiarem, byś Nas przez to, z owey nieładu, bez silności, a ztąd upodlenia, i wzgardy, u postronnych wywiodł otchłani, i znowu choć za czasem w koleirządnych, kwitnących, i przemożnych postawił Mocarstw. — Wszakże ieżeli wspaczny, niekiedy zamiarom W.K. Mci rzeczy obrot, usuwać Nas od żądanego zdaie się celu, zrażać on, i wstrącać, chwalebnych Jego dla Powszechności nie zdoła starań. — Istotnie to iest, Miłościwy Panie, Wielkich Krolow znamie, wyższym nad wszelkie przeciwności, stawać się: ani ten na dzielnego i doświadczonego żeglarza zarabia Imie, ktory w śrzod ucisżonego tylko morza, powolnym sterować umie Okrętem.

Postępuy więc, Miłościwy Krolu, ku Dobru Powszechności, z wrodzoną Sobie Umysłu Pańskiego stałością, a tkliwsza pewnie potomność, gdy nieszczędzonych Twoich dla Kraiu prac i trudow, owoce z roszkoszą zbierać będzie, wdzięczną, i sławną w przybytku Nieśmiertelności zapisze Ci pamięć.

W WARSZAWIE

w Starym Mieście pod Nrem. 58.

w Drukarni Piotra DUFOUR, Konsyliarza Nadwornego J. K. MCI i Dyrektora Drukarni Prześwietney Szkoły Rycerskiey, Uprzywileiowanego na *AWISKI*, czyli *DONIESIENIA TYGODNIOWE*.

